

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ ТА НАУКИ

Збірник матеріалів

**XXVII підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

20 лютого 2025 року

Київ 2025

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2025. 385 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 7 від 26.02.2025)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М.В., ректор МДУ, доктор політичних наук, професор;

Члени редколегії Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 20 лютого 2025 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

Іванова Вікторія,
кандидат економічних наук, доцент катедри раціонального природокористування та охорони
навколишнього середовища,
Маріупольський державний університет;
Полковников Данііл,
1 курс, третій рівень вищої освіти, вечірня форма навчання,
ОНП «Водні ресурси та аквакультура»
Національний університет біоресурсів і природокористування України

ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА – СКЛADOVA ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Основним показником благополуччя економіки є економічна безпека. Сучасний розвиток економіки досяг такого рівня, що енергетична сфера має вплив на всі складові економіки та відіграє вирішальну роль. Тому забезпечення енергетичної безпеки стає одним з першорядних завдань для створення умов нормального функціонування всіх галузей економіки.

З початком повномасштабної російсько-української війни 24 лютого 2022 року сфера енергетики стала одним із засобів шантажу зі сторони країни-агресорки. Руйнування енергетичної інфраструктури в Україні в результаті масштабних обстрілів стимулюють громади до пошуку альтернатив для безперешкодного електропостачання та обігріву будівель. Перед країною гостро постало питання енергетичної незалежності та енергетичної безпеки [1].

Поняття енергетичної безпеки є багатограним і стосується явищ та процесів не лише в енергетиці, але і в економіці, в політиці, в екології. Наразі не існує єдиного методологічного підходу до виокремлення сфери енергетичної безпеки. Кожна країна використовує свої підходи щодо дефініції терміну «енергетична безпека», виділення сфери регулювання, формування системи управління, визначення стану (рівня) енергетичної безпеки та загроз.

До факторів впливу на енергетичну безпеку можна віднести: структуру енергоносіїв в енергоспоживанні, рівень освоєності та використання наявних власних ресурсів, глибина їх переробки та характеристики енергогенеруючих технологій, диверсифікованість джерел енергопостачання і шляхів транспортування, транспортна інфраструктура, використання альтернативних джерел енергії, стан контролю за витратами ПЕР, реалізація політики енерго- та ресурсозбереження.

Загрозами енергетичній безпеці є події короткочасного або довготривалого характеру, які можуть дестабілізувати роботу енергокомплексу, обмежити або порушити енергозабезпечення, призвести до аварій та інших негативних наслідків для енергетики, економіки, суспільства та довкілля. Загрози енергетичній безпеці можна поділити на групи: економічні, соціально-політичні, зовнішньоекономічні та зовнішньополітичні, техногенні, природні, загрози, пов'язані з недосконалістю управління. Всі перераховані групи загроз безпосередньо стосуються енергокомплексу України.

Сучасна енергетика має багаторівневу ієрархічну структуру, яка призначена забезпечити комфортні умови проживання населення, а також нормальне функціонування промислових підприємств, виробництв і установ. Енергетична цінність ресурсів, ефективність способів їхнього перетворення, міра досконалості процесів і установок, технологічних стадій енергетичного виробництва визначається, зрештою, коефіцієнтом використання енергоресурсу (коефіцієнтом корисної дії енергоустановки). Обсяги виробництва електроенергії та її виробництво на душу населення опосередковано визначають економічний потенціал та економічний рівень розвитку тієї чи іншої країни. У природі запаси енергії величезні. Її несуть сонячні промені, вітри і рухомі маси води, вона зберігається у деревині, у покладах газу, нафти, кам'яного вугілля. Багато енергії знаходиться в ядрах атома [2].

Виробництво енергії й тепла на базі використання мінерального палива є унікальним за масштабами матеріального та енергетичного обміну з довкіллям.

Екологія й економіка природокористування досі не в змозі повною мірою оцінити збитки природі і народному господарству, завдані функціонуванням енергетичної галузі.

Споживання енергії постійно зростає. Рівень споживання визнається найважливішим показником економічного розвитку країни. В даний час у світі зростає проблема дефіциту енергії. Вона, перш за все, пов'язана з повною вичерпністю первинних (невідновлюваних) енергетичних ресурсів в досить недалекій перспективі, проблема посилюється ще і надзвичайною нерівністю їх розподілу на планеті. Існують два способи підвищення енергозабезпеченості будь-якої країни: пошук та освоєння власних енергетичних ресурсів (поновлюваних та не поновлюваних); енергозбереження та підвищення енергоефективності. Енергозбереження стало одним з головних напрямів вирішення проблеми енергетичної безпеки будь-якої країни.

Одним із основних показників при визначенні енергоефективності економіки країни є енергоємність ВВП, яка вказує на рівень споживання паливно-енергетичних ресурсів на одиницю продукції та є головним показником конкурентоспроможності держави на зовнішньому ринку. Основними напрямками зниження енергоємності та підвищення

енергоефективності виробничих підрозділів підприємств є: вдосконалення організаційно–економічних механізмів економії енергії; проведення енергоаудиту на підприємствах; управління енергозберігаючими процесами; запровадження заходів з енергозбереження та енергозберігаючих технологій [3].

Незважаючи на близькість енергоефективності до концепції енергозбереження, воно все ж трохи ширше, ніж останнє. Справа в тому, що енергоефективність включає заходи, які не економлять безпосередньо енергоресурси, але загалом впливають на економічні показники при їх використанні. Наприклад, вдування вугільного пилу в доменні печі замість коксу не економить паливо, але економить споживання коксу. Структурні зміни в економіці можуть вплинути на зниження рівня споживання, але до заходів з енергозбереження їх відносять лише умовно. Підвищення енергоефективності слід розуміти як визначення, реалізація заходів та інструментів, що задовольняють потреби в послугах та товарах з найнижчими економічними та соціальними витратами на необхідну енергію, та які мінімальні витрати необхідні для підтримання довкілля у гармонії зі сталим розвитком на місцевому, національному, регіональному та глобальному рівнях [4].

Стратегічними напрямками політики енергоефективності України мають бути:

- збільшення власного видобутку нафти та газу на основі нових технологій;
- модернізація транспортної інфраструктури;
- диверсифікація енергоресурсів.

Значну увагу потрібно приділити відновлювальній енергетиці, яка демонополізуватиме ключові сегменти енергетичного ринку та забезпечить його прозорість та передбачуваність, сприяючи тим самим раціональному використанню енергії.

Література

1. Янишен Б.В. Енергетична безпека як складова національної безпеки: понятійний апарат і смислові взаємозв'язки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. С. 173-178.
2. Лойко В.В. Енергетична безпека в контексті економічної безпеки. *Ефективна економіка*. 2013. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2150>.
3. Тараєвська Л.С. Складові енергетичної безпеки та критерії оцінки. *Економіка і суспільство*. 2017. В. 8. С. 372-377.
4. Солоха Д.В., Штулер І.Ю., Іванова В.В., Белякова О.В., Овчеренко О.С. Теоретико-практичні концепти впровадження енергозберігаючих технологій – ключові фактори ефективного державного управління розвитком національної економіки України. Монографія: за науковою редакцією д-ра екон. наук, професора Д.В. Солохи. Мукачево: «Карпатська вежа», 2020. 154 с.